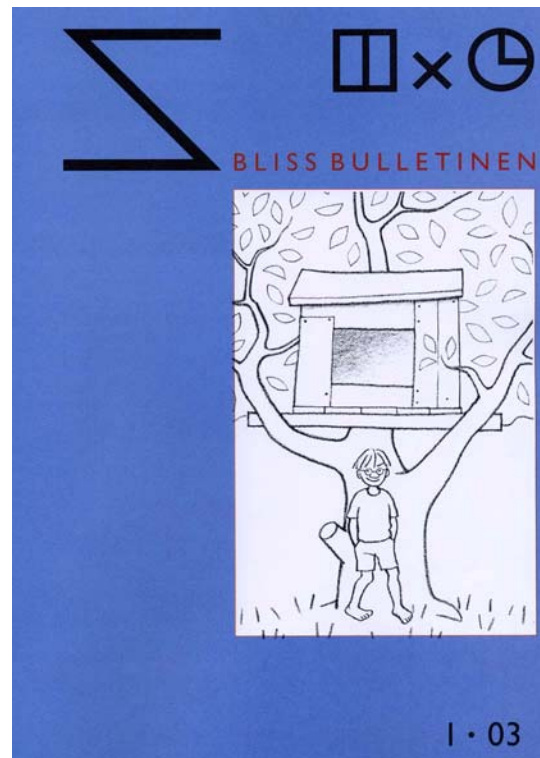

Blissbulletinen 1 - 2003

Innehåll	sid
"Kära läsare..."	1
Lilla Idas sommarvisa	2
Brev från Kazakstan	4
Blissgruppen i Göteborg	7
Brev från Markus, Martin och Ola	8
Språkträningsmaterial	14
Sagan om Guldlock	16
Internetlänkar till bliss-hemsidor	17

Redaktör: Britt Amberntson
Tecknare: Monica Brolin
Specialpedagogiska institutet
Kruthusgatan 17, 411 04 Göteborg

Kära

läsare

Sommaren har anlänt och skolorna har snart avslutning. Det lär väl inte vara så populärt att börja tala om hösten men jag gör det ändå. Det handlar om september och då är det ju fortfarande sommar – i alla fall i sydligare områden i Sverige. I september händer något som det redan nu skrivs och talas mycket om i våra massmedia, nämligen EMU-omröstningen. Det är då vi skall tycka till om vilken valuta vi ska ha i Sverige.

Det är "en knivig fråga", som en av dem som talar med bliss brukar säga om mycket annat här i livet också.

Det har redan börjat komma skrifter med information om valet och det kommer säkert att bli mer. För att även alla som använder bliss som sin kommunikationsform skall kunna läsa på sitt sätt så håller logoped Ingrid Mattson Müller på att sätta samman en liten skrift om EMU-valet på bliss.

Ni som är intresserade av den kan höra av er till mig så skickar vi den gratis så snart den är färdig. Ni kan skicka e-post, vanliga kort eller brev och ni kan också faxa till mig:

Britt Amberntson, Specialpedagogiska institutet, Kruthusg. 17, 411 04 Göteborg

E-post: britt.amberntson@sit.se

Fax: 031 739 80 25

Nästa uppmaning gäller det motsatta! Det är en vädjan till er som får blissbulletinen men **INTE** vill ha den mer. Snälla – hör av er till mig på något av ovanstående sätt så plockar vi bort er ur adresslistan.

Inför sommarlovet

$\checkmark$
 I $\text{O} \Delta \text{Ida} +$ $\text{O}_2 \langle \rangle$ $\text{o} \text{d}$
 Lilla   Idas   sommar - visa

$!$ $\perp_2$ $-!$ $\hat{\smile}$ $|$ $\hat{\rightarrow} \text{O}$ $\text{O}_2 \langle \rangle$
 Du   ska inte   tro   det   blir   sommar

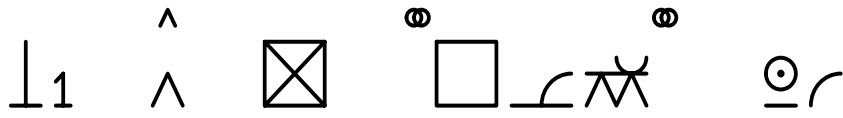
$? \rangle$ $-!$ $\setminus \perp$ $\hat{\uparrow}$ $\rightarrow!$
 ifall   inte   nå'n   sätter   fart

$\surd$ $\text{O}_2 \langle \rangle$ $+$ $\hat{\wedge}$ $\checkmark$ $\text{O}_2 \langle \rangle$
 på   sommarn   och   gör   lite   somrigt

$($ $\hat{\rightarrow} |$ $\overset{x}{\text{O}}$ $\checkmark$ $(|| .$
 då   kommer blommorna snart.

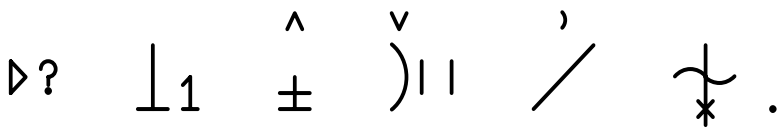
Jag gör så att blommorna blommar

jag gör hela kohagen grön

och nu så har sommaren kommit

för jag har just tagit bort snön.

Brev från Kazakstan

Gott nytt år skulle vi kanske säga. Den 22 mars firas "Naurus", det kazakiska nyåret. Så nu är vi inne på det tredje nyårs-firandet i år. Skolor och många institutioner har lov i 10 dagar från nästa vecka. Men vi jobbar på som vanligt på Alpamys. Eller mer än vanligt. Just nu finns åtta barn inskrivna i blissprojektet och det är ofta fem barn åt gången som strömmar in till vårt undervisningsrum. Att få folk att komma på bestämda (svenska) tider är inte så lätt att införa. Det största problemet är att få till ett funktionellt sittande för barnen i undervisningssituationen. Rigmor har snickrat till en ny "ortopedisk" sits att sätta i en vanlig stol, så vi klarar oss hjälpligt med den vi gjorde förra året. Vi hoppas att den container som nu skall vara packad och skickad från Vårgårda full med stolar och annat som landstinget i Sverige ratat, skall lösa våra mest akuta problem.

Demokrati införd på Alpamys!

Den 19 mars hände något historiskt på Alpamys. På förmiddagen då de flesta eleverna fanns på plats, lyckades Djingiz på eget bevåg få ihop det första "elevrådet". Han sammankallade barnen i blissprojektet och deras mammor respektive systrar till ett samråd. Han ville uttrycka sin vilja att arbeta som praktikant - lärare för barnen som lär sig bliss. Han har sagt detta många gånger och vi har svarat att vi skulle diskutera detta. Men på ett kupppartat sätt la han fram sina tankar och frågade de församlade om de gick med på att han arbetade som praktikant.

Demokratin i Kazakhstan tar stora steg framåt!

Allt detta lyckades Djingiz förklara med sitt språk - Bliss.

En ny elev, Ruslan 8 år, började i projektet efter vår senaste blisskurs i Tekeli, en liten gruvstad en halvtimmas väg från oss mot kinagränsen. I den staden avvek vi inte så mycket utseendemässigt, eftersom det mest bor tyskkättlingar där. Men de flesta husen står tomma, eftersom många tyskkättlingar har lämnat landet och arbetslösheten är enorm.

Bror har varit en tripp på andra sidan gränsen. Han har hjälpt ett litet team som arbetar med bokproduktion. Att få till de arabiska fonterna i ordbehandling är inte så lätt för utländska arbetare och inte heller så lätt för inhemska datorovana arbetare. Bror var nöjd med trippen och hade också kontakt med hjälporganisationer i landet för att diskutera framtiden.

Naures är inte bara det kazakiska-muslimska nyåret. Det är också den första vårmånaden. Isen smälter och vägarna får stora hål igen. På Brors tripp tillbaka till Taldykurgan körde han ner så rejält i ett stort hål att två fälgar gick sönder. Han var tvungen att söka hjälp i en liten stad på vägen. Det var kväll och ingen verkstad var öppen, men gästfriheten här är enorm. Han blev inbjuden att dela sovrum och mat med en familj. På morgonen hjälpte folk honom att banka ut fälgarna igen så han kunde fortsätta hem. Groparna i vägen beror inte bara på tjällossning, utan snarare på issprängning. Varje natt fryser det till och isen spränger nya hål och sedan på dagen tinar det hela.

I tisdags fick vi lov att besöka det statliga barnhemmet här i stan. Vi har varit intresserade av att komma i kontakt med alla de barn vi vet finns där och som behöver en alternativ kommunikation. Många barn bor på barnhem i detta landet. Först kommer barnen till ett hem för alla i åldern upp till tre år. Om barnet har ett synligt eller misstänkt handikapp flyttas det efter tre år ålder till just detta hem. Där fanns 164 barn upp till 18 års ålder, uppdelade på grupper. I ett rum fanns de aggressiva barnen, ca 20 stycken, som vaktades av en person som försökte hindra dem från att förstöra golvbeläggningsen, det enda de hade att syssla med. I ett annat rum fanns stora pojkar, upp till 18 års ålder. I ett tredje fanns krypande barn, i ett fjärde barn som fick undervisning (ca 20 av barnen) osv. Det rum vi fastnade mest i var rummet för de liggande barnen. 15 barn som inte kunde gå eller krypa, fick tillbringa sina liv liggande eller sittande i sängar. Inte på grund av brist på rullstolar utan på grund av att det är enklare att ha dem i sängar. Flera av de barn vi såg var så vitt vi kunde bedöma, mycket lämpade för bliss. Hur det skulle kunna genomföras, med en person på 15 liggande barn och "karantänsbestämmelser", (man vill inte ha in sjukdomar med så många barn så tätt) det vet vi inte. Möjligen kan vi träna studenter som får lov att komma in och undervisa barnen.

I nästa vecka bär det av till Almaty igen. Rigmor skall ha en information om Bliss på det största statliga universitetet, AGU. Senare i april skall en tredagarskurs hållas där för studenterna och andra intresserade. Vi skall hinna med en till kurs i Taldykurgan i vår. Vi har 38 personer på väntelista. I maj planerar vi ha ett dagläger för alla blissbarnen och att också bjuda in barn från andra ställen. Då räknar vi också få med Ulrika Einarsson från Vetlanda, en veteran inom området! I slutet av maj åker vi till Astana för att träffa biträdande utbildningsministern. Förberedelsearbete har gjorts för att godkänna bliss som undervisningsämne och språk i Kazakstan och vårt besök där är ett steg i den processen. Vi kommer också hålla en tredagas blisskurs där.

Tänk på oss!

Hälsar era utsända

Bror och Rigmor

**Almatinskaja oblasgorod
Taldykurgan 48 800
Postamt P/Ja 54
Kazakhstan
tel +7-32822-441 27
+7-300-37 35 884 (mobil)**

Blissgruppen i Göteborg

I Göteborg har vi nu i tre terminer arbetat med en ABF studiecirkel i bliss. Studiecirkeln startade efter det att vi i Västsverige haft 25-årsjubileum för bliss i maj 2001. En arbetsgrupp tillsattes på Bräcke Östergård och deltagarna fick komma med förslag på innehåll för kursen.

Under våren 2002 startade vi med 13 deltagare som träffades en dag i veckan. Vi arbetade med blissymboler och vad som hänt på hjälpmedelsfronten under senare år. Deltagarna är mellan 22 och 53 år gamla. Alla var angelägna om att få fortsätta efter sommaren och under hösten talade vi mycket om ekonomi. Efter juluppehållet har vi fortsatt verksamheten. Bliss i datorn och internet har upptagit stor del av tiden. Du kan läsa om oss på www.blisspost.org och klicka sedan på nyheter. Vi kommer att fortsätta till hösten.

Är du intresserad av att delta så hör av dig till mig på telefon 0705-68 80 10 eller maila till karin.guttman@telia.com. Under våren har vi varit på en tvådagars vistelse på Grötö. Det var spännande att få möta varandra under andra former. Vi hade tur med vädret, de första varma vårdagarna tillbringade vi på Grötö med poängpromenad med blisstucken och tid att umgås med varandra och att njuta av den vackra naturen. Vi har också deltagit i Kommunikationskarnevalen på Dalheimers Hus i förra veckan. Där visade vi ett inspelat videoband om vår verksamhet och svarade på frågor. Det var många som kom och lyssnade på oss och var nyfikna på vårt arbete.

Karin Guttman, speciallärare

Till bulletinen

Den sista blisslektionen på Anders Ljungstedts gymnasium för våren har avverkats. Det har verkligen varit roligt och nyttigt både för mig o killarna! Det är ju helt nödvändigt att man som blissare får gå vidare med sitt språk och sin egen uttrycksform under hela skoltiden. Det krävs ju olika mognad för att ta in speciell kunskap, t ex kommunikations- och samspelsregler som vi senast gått igenom och haft olika övningar i. Dessa verkar nu i tonåren "gå hem" liksom intresset för att få en större mängd av nya symboler osv. Hösten kommer att ägnas bl a åt skrivkonsten plus att vidga sin kommunikationskrets.

Kerstin Wester

Här följer elevernas utvärdering av läsåret med bliss:

X ⊥ Rh   ∨   Anders Ljungstedts gymnasium   )
↳

Rh-gruppen   på   började

O₃ ⊕ ↓   2001   x
⊥ 3   '   ♡ }   ^
△   ∨

höstterminen   2001.   De   som   ville   gå   på

Rh -gymnasium   )   ^
⊕   ^
↳   > | x x ⊕ s .

Rh-gymnasium   tidigare   måste   åka   till   Stockholm.

) ($\overset{\wedge}{\perp} 1$ $\overset{\times}{\perp} 1$ $\overset{\vee}{\oplus}$ $\overset{\times}{\square}$, $\square$ $\oplus$ $\heartsuit$ $\perp$ +

Nu har vi nya lokaler, uppehållsrum med

$\square$ $\triangle$ $\circ$, 2 $\square$ $\uparrow$ $\cup$, $\square$ $\times$ $\perp$ + $\square$ $\uparrow$ $\cup$

kök, 2 klassrum, grupprum och träningsrum

$\cdot$ $\langle$ $\overset{\times}{\perp} 1$ + $\overset{\wedge}{\vee}$ $\heartsuit$.

där vi också kan vila.

$\square$ $\otimes$ $\overset{\wedge}{\oplus}$ $\overset{\vee}{\heartsuit}$ + ! $\overset{\wedge}{\triangle}$ $\times$ $\square$ $\gg$ $\overset{\times}{\perp} 1$ $\square$ $\cdot$ $\square$ $\otimes$.

Allt är bra anpassat för oss i rullstol.

$\overset{\times}{\perp} 1$ $\overset{\wedge}{\oplus}$ 6 $\overset{\times}{\perp}$ $\downarrow$ $\cup$, 7 $\overset{\times}{\perp}$ $\triangle$ + $\setminus$ $\perp$ $\uparrow$ $\cup$.

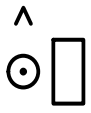
Vi är 6 elever, 7 assistenter och en lärare

$\perp$ $\overset{\wedge}{\rightarrow}$ $\perp$ + $\overset{\times}{\perp}$ $\uparrow$ $\cup$ $\mid$ $\triangleright$ $\neq$ $\times$ $\cup$ $\uparrow$

Det kommer också lärare från olika program

+ ± .

och har lektioner.

?> ⊥₃   × ⊥ Rh ⊥₃

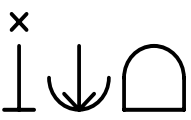

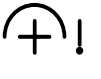
Om man går i Rh-gruppen kan man läsa

↘ × , ÷ × - < ⊥₃ +

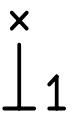

på program, del av program eller ha sina

  × ⊥ Rh .

lektioner i Rh-gruppen.

 ⊥   × ⊥ Rh ↘ "Ljunken"

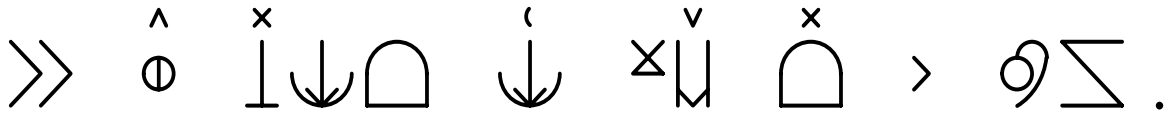
Alla elever i Rh-gruppen på trivs bra.

1½ ° 1 7

En och en halv timma varje vecka har vi lektioner

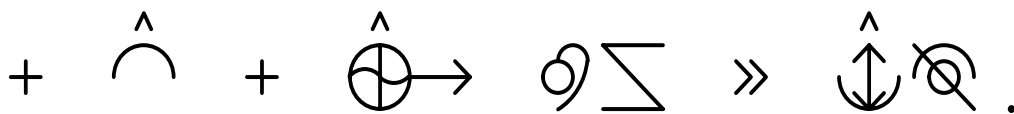
i blisspråket

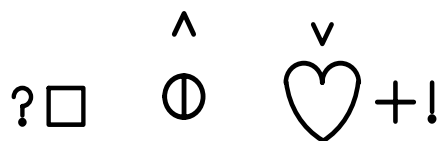
Avsikten är att eleverna skall få fördjupade kunskaper om blissystemet.

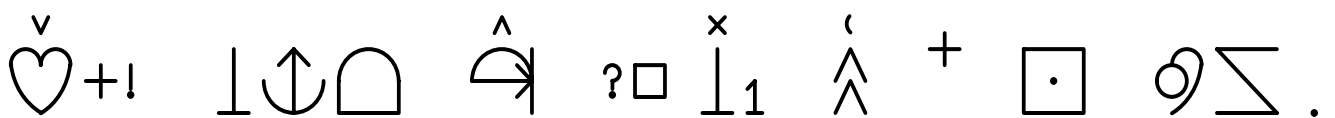
Eleverna skall få möjlighet att använda bliss som ett redskap för att lära sig

och att tänka samt utveckla bliss för att kommunicera.

Vad är bra?

Bra att läraren bestämmer vad vi skall arbeta med i bliss..

$\perp_3$ $\hat{\square} \rightarrow$ $?\rightarrow$ $\perp_3$ $-!$ $\hat{\wedge}||$ $\ominus \Sigma$.

Man glömmer om man inte övar på bliss.

$\checkmark \heartsuit +!$ $\hat{\downarrow}$ $\hat{\wedge}||$ $\times \odot$.

Bra att få träna ofta.

$\checkmark \heartsuit +!$ $\hat{\downarrow}$ $\hat{\square}$ $?\wedge$ $\overset{x}{\Sigma}$ $\hat{\ominus}$ $\checkmark \text{!} \text{!}$.

Bra att få veta hur symbolerna är uppbyggda.

$?\square$ $\hat{\ominus}$ $-!$ $\checkmark \heartsuit +!$

Vad är inte bra?

$\overset{x}{\perp}_1$ $\hat{\rightarrow} |$ $-!$ $\sphericalangle$ $\sphericalangle \square$.

Vi kommer inte på något.

$\overset{x}{\perp}_1$ $\hat{\smile}$ $/$ $\overset{c}{\rightarrow} |$ $\checkmark \oplus \rightarrow$ $\overset{x}{\Sigma}$ $\times \odot$.

Vi tycker att det ska komma nya symboler oftare.

1. → / 800 ∑ ↘ \ 1⌚ .
Sist kom det 800 symboler på en gång.

/ ^ ↓ ↓ v x v H ⌚ ^ ↓ ▭ ▸ v x
Det tar väldigt lång tid att lära sig så många

⊕ → ÷ ∞ .
nya ord.

^
O

säger

Markus, Martin och Ola
från Anders Ljungstedts gymnasium i Linköping

Språkträning

Många känner till Irene Johanssons läs- och språktränande material. Bland mycket annat finns det en grammatikserie om åtta stycken böcker som avser att träna satsbyggnad:

Hoppa-boken

Springa-boken

Krypa boken

Rita-boken

Åka-boken

Ligga-boken

Dricka-boken

Äta-boken

Böckerna finns i tre varianter:

1. Bild och text
2. Bild, text och tecken
3. Bild, text och bliss

Priset på böckerna är 95:- exkl moms utom för Krypa- Rita-, Åka-böckerna som är något tunnare och kostar 80:- exkl moms.

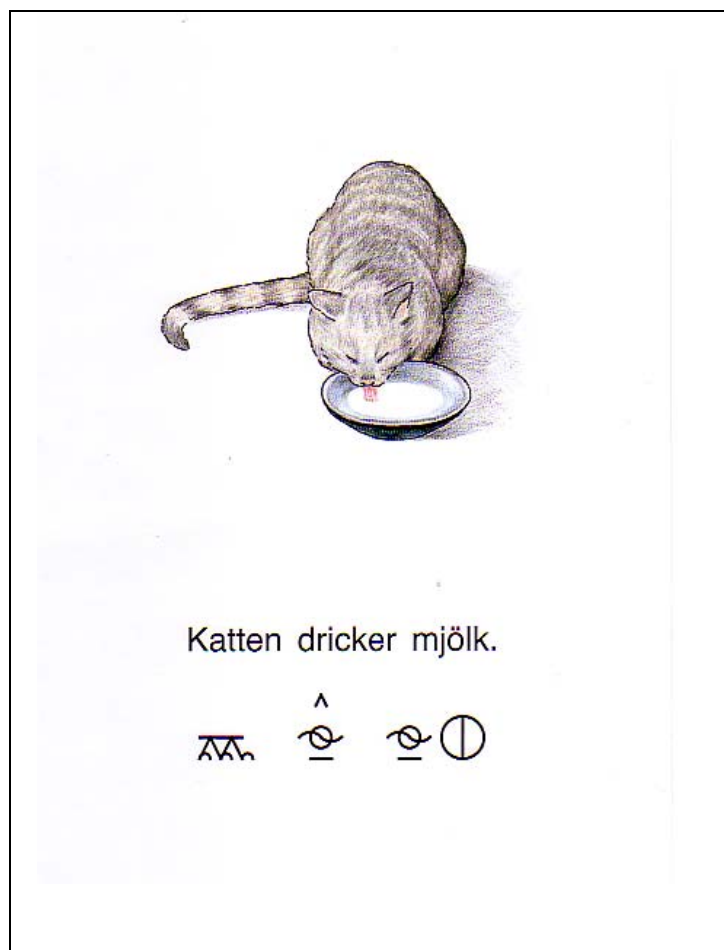
Varje bok består av ett antal blad i plastfickor insatta i en pärm. Man kan lätt ta ut och sätta tillbaka fickorna i pärmen. På det sättet kan man förändra övningarna . Genom att samla alla blad om vad pojken gör kan det bli "Pojke-boken", det katten gör kan bli "Katt-boken" osv.

Ofta är det just satsbyggnaden som är en svårighet för många som uttrycker sig med bliss. Självklart blir det ettordssatser i början men en del användare har svårigheter med att gå vidare till en mer avancerad satsbyggnad. Böckerna är avsedda att vara en hjälp och ett komplement i den språkliga

Det viktigaste för den som talar med bliss är ändå att samtalspartnern – när detta är möjligt – kan vara en modell genom att själv peka ihop satser på blisskartan.

Irene Johansson använder sig av olika bakgrundsfärger till olika typer av ord och jag får ofta frågan varför vi inte anpassat blissfärgerna så de stämmer med hennes material. Det beror på att vi har olika sätt att använda färger. I Irene Johanssons material följer t ex en färg och en form subjektet i en sats. I bliss är färgen snarare bunden till en ordklass men detta stämmer inte heller fullt ut – ”person” är t ex ett substantiv men finns ändå på det blå området på blisskarta tillsammans med pronomen. Syftet med de olika bakgrundsfärgerna i blissmaterialet handlar mycket om att man lättare skall kunna hitta en viss kategori av begrepp och själva ordningen på kartan, med *person-verb-adjektiv-substantiv* ordnade från vänster till höger, är upplagd med en typisk svensk påståendesats som modell.

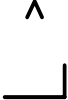

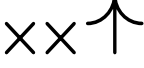

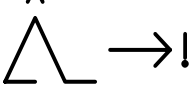

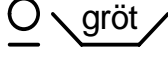

Ex. ur Dricka-boken:

Sagan om Guldlock

De flesta av oss har väl någon gång hört sagan om Guldlock och de tre björnarna. Det är berättelsen om den lilla guldlockiga flickan som olovandes gav sig av hemifrån och gick vilse men så småningom kom till ett hus i skogen och fann allt i huset - stolar, sängar, grötfat mm - i tre storlekar. Efter att ha provat sig fram och suttit sönder en stol, ätit upp en av grötportionerna och slutligen somnat i en av sängarna väcktes hon av de tre björnarna som bodde i huset. Förskräckt rusade hon ut ur huset och hem till mamma.

Sagan finns med illustrationer i diverse sagoböcker och en liten flicka som talar med bliss tycker om att berätta den själv. Här följer hennes berättarkarta:

Guldlock	går	ligger	stor	björn	hus
					
mamma	smakar	sitter	mellanstor	stol	skog
					
pappa	äter	sover	liten	tallrik	bord
					
barn	skriker	springer	rädd	gröt	säng
					
			trasig		
					
					

Internetlänkar till bliss-hemsidor

Namn	Länk
Biography of C.K. Bliss	http://symbols.net/bhome/blissbio.html
Blissymbolics Communication International	http://home.istar.ca/~bci/
BLISS SYMBOL RESOURCES	http://www.symbols.net/blissre.htm
Blisspost-projektets hemsida	http://www.blisspost.org/
Rigmor och Bror, bliss-lägret i Kazakhstan	http://hem.passagen.se/brorj/?noframe
Handicom international homepage (bliss-program)	http://www.handicom.nl/
Land of Bliss	http://home.istar.ca/~bci/lob/lob0.htm
World News in Blissymbolics	http://www.symbols.net/blissdex/news.html
Blissymbolics on the Web	http://www.evertype.com/standards/by/bliss.html
Papunet (Finland)	http://www.papunet.net/